

„IN SOCIETATEM AFFECTU“. CELEBRANTI A KAZATELÉ NA JEZUITSKÝCH SLAVNOSTECH V TELČI V PRVNÍ POLOVINĚ 18. STOLETÍ¹

Jarmila Hlaváčková

1 Úvod

Všeobecný římský kalendář obsahoval v období baroka (stejně jako dnes) dva svátky spjaté s jezuitským řádem: k 31. červenci uváděl svátek sv. Ignáce, zakladatele Tovaryšstva Ježíšova, a k 3. prosinci svátek sv. Františka Xaverského, jezuitu a misionáře Indie a Japonska.² Je třeba předpokládat, že oběma svátkům byla v jezuitských kolejích věnována patřičná pozornost, třebaže kult obou svatých byl rozvíjen po celý rok. Výroční zprávy jezuitské koleje v Telči přesvědčivě ukazují, že svatý Ignác byl často vzýván jako přímluvec u těžkých porodů, a místní jezuita je tak nutné vidět také jako propagátory úcty k tomuto světci mezi Telčskými nejenom v den liturgické oslavy tohoto světce.³ Nicméně svátky jezuitských svatých byly přesto důležitými dny uvnitř i vně koleje. Členové řádu se mohli znovu nechat inspirovat ideály zakladatele nebo misionářským zápalem Františka Xaverského. Totéž mohl řád tlumočit do svého okolí a svým dobrodincům.

Sledovat oslavy svátků řádových světců v telčské jezuitské koleji – což bude předmětem tohoto článku – má své opodstatnění.⁴ Právě v Telči byla

¹ Studie vznikla s podporou projektu NAKI II, č. DG16P02M043 Telč a jezuité, řád a jeho mecenáši. Za upozornění na zajímavé téma i konzultace děkuji dr. Kateřině Bobkové-Valentové. Citát v nadpisu článku pochází z výroční zprávy telčské jezuitské koleje za rok 1707, Österreichische Nationalbibliothek (dále ÖNB), Cod. 13558*, f. 202v. K citátu viz dále pozn. 18.

² Počínaje rokem 1622, kdy byli oba jezuité kanonizováni papežem Řehořem XV. Srov. k tomu např. BURKE, Peter: *How To Be a Counter-Reformation Saint*. In: VON GREYERZ, Kaspar (ed.): *Religion and Society in Early Modern Europe 1500–1800*. London 1984, s. 45–55; ČORNEJOVÁ, Ivana: *Saint Ignatius of Loyola, Patron of Expectant Mothers*. In: ŠKARPOVÁ, Marie a kol. (ed.): *Patron Saints and Saintry Patronage in Early Modern Central Europe*. Praha 2019, v tisku.

³ Například hned výroční zpráva za rok 1659, Archivum Romanum Societatis Iesu (dále ARSI), Boh. 97, p. 535.

⁴ A to i přesto, že již existuje studie mapující sváteční dny jezuitské koleje v Klatovech prostřednictvím deníků ministra koleje. Srov. ČERNÝ, Karel: *Liturgický rok ve světle zápisníku ministrů klatovské koleje*. In: BŮŽEK, Václav – KRÁL, Pavel (eds.): *Slavnosti a zábavy na dvorech a v re-*

hraběnkou Františkou Slavatovou roku 1651 založena kolej, sloužící jako dům třetí probace. Členové řádu zde prožívali celý rok zčásti ve specifické službě, zčásti v duchovním ústraní a po uplynutí roku skládali své poslední sliby.⁵ Po roce pobytu v této koleji byla tedy završena dlouhá cesta přináleživosti k řádu, někteří z nich nastupovali cestu do zámořských misí. Očekávali bychom tedy, že svatí jezuité (Ignác, František Xaverský, ale i další) se zde těšili velké úctě a jejich kult rozvíjeli jejich následovníci i mimo vlastní kolej.⁶

Zkoumat průběh a podobu oslav během liturgického svátku lze prostřednictvím řady narativních pramenů, jež byly v kolejích povinně vedeny.⁷ Telčskou kolej můžeme studovat jen na základě některých z nich, totiž těch, jež se dochovaly do dnešních dnů. Je to 1) souvislá řada výročních zpráv (*litterae annuae*), počínající rokem 1656 a končící rokem 1740, 2) deník rektora koleje

zidenčních městech raného novověku. Opera historica 8. České Budějovice 2000, s. 555–574. K oslavě svátku sv. Františka Xaverského v jezuitské koleji v Hradci Králové viz ZÁŘECKÁ, Klára: *Kult sv. Františka Xaverského na Královéhradecku*. In: ŠTĚPÁNEK, Pavel: Svatý František Xaverský a jezuitská kultura v českých zemích. Olomouc 2014, s. 192–199, zde 192–193. K barokním klášterním slavnostem viz OPPELTOVÁ, Jana: *Příspěvek k typologii barokních klášterních slavností. Na příkladu premonstrátské kanonie Klášterní Hradiško u Olomouce*. In: BŮŽEK, V. – KRÁL, P. (ed.): c. d., s. 505–536.

⁵ K řádové formaci srov. např. ČORNEJOVÁ, Ivana: *Tovaryšstvo Ježíšovo. Jezuité v Čechách*. Praha 2002, s. 53–55; SVATOŠ, Martin: *Řádové sliby jezuitů Fridericha Břidela a Bohuslava Balbína*. Listy filologické, 119, 1996, č. 1–4, s. 162–167.

⁶ Recentně k domu třetí probace v Telči: HAMRLOVÁ, Anna: *Calices arte et pretio exquisitos. Liturgické stříbro kostela Jména Ježíš v Telči z pohledu kostelních inventářů a účtů*. Průzkumy památek 25/1, 2018, s. 71–86; Táž: *Repositoria jezuitské lékárny v Telči. Nástin uměleckohistorického kontextu*. Zprávy památkové péče, 77, 2017, s. 11–18; RAMEŠOVÁ, Michaela – VALECKÝ, Štěpán: *Vztahy variant litterae annuae domu třetí probace v Telči v letech 1656–1660. Analýza a komparace kopií*. Folia Historica Bohemica (dále jen FHB), 31/1, 2016, s. 87–106; HOLUBOVÁ, Markéta: *Lékárna telčské koleje a její správci*. Dějiny věd a techniky, 50/3, 2017, s. 174–191.

⁷ K historiografii a jednotlivým typům narativních písemností v prostředí jezuitského řádu krom výše citované studie k výročním zprávám srov. BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, Kateřina: *Litterae annuae provinciae Bohemiae (1623–1755)*. FHB, č. 1, 25, 2010, s. 23–49. K řádovým deníkům, jejich typologii a přehledu viz ZÁŘECKÁ, Klára: *Diarium Collegii Reginaehradensis (1662–1666)*. Historiografický pramen z prostředí Tovaryšstva Ježíšova. FHB, č. 2, 31, 2016, s. 199–236. Významné a ucelené informace k historikům domů jsou zde: BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, Kateřina – HOLUBOVÁ, Markéta: *Ad quae ministeria talentum habet? Pro historico domus*. In: BACHHOFFER, Heidemarie – VALENTOVÁ, Kateřina – ČERNUŠÁK, Tomáš (eds.): *Ordenshistoriographie in Mitteleuropa. Gestaltung und Wandlung des institutionalen und persönlichen Gedächtnisses in der Frühen Neuzeit*. Praha – St. Pölten 2015, s. 192–218. Dosud nepublikována je studie o jezuitské raně novověké historiografii v českých zemích zpracovaná kolektivem autorů pod vedením Kateřiny Bobkové-Valentové, v níž se také odkazuje na veškerou podstatnou literaturu k této problematice.

K výčtu v článku použitých pramenů je třeba uvést, že jsem nepracovala s dochovanými *Supplementary historiae* telčské koleje, protože nepřinášely žádné další informace nad rámec zvolených pramenů.

pro období 1736–1748. První typ pramene lze charakterizovat jako výroční zprávu o činnosti koleje zhotovenou za účelem vzájemného informování, kontroly a sebeidentifikace, jejíž text nejprve koloval po kolejích v provincii a následně byl archivován.⁸ Druhý pramen sloužil k evidenci vykonávání povinností plynoucích z držení rektorského úřadu z pozice samotného rektora; texty byly přitom využívány ke kontrole, jako zpráva pro budoucího držitele úřadu a event. pro historika domu. Diárium rektora je nutno nazírat v souvislosti s deníky dalších kolejních úřadů (ministr, prokurátor, prefekt kostela atd.) a samotných domů, přičemž teprve soubor deníků je s to poskytnout komplexnější pohled fungování celého domu.⁹ Každý typ pramene tak přináší informace o fungování koleje z jiného úhlu pohledu a za jiným účelem a jejich konfrontace je vždy zajímavá. Pro Telč ji však uskutečnit nemůžeme. Období, o nichž dochované prameny referují, se liší. Zatímco souvislá řada *litterae annuae* končí rokem 1740 a dále se již výroční zprávy v této podobě nevedly,¹⁰ rokem 1736 začíná jediné dochované diárium.¹¹

Třebaže není téměř možné využít oba prameny v komparaci, i každý samostatně může významně obohatit náš výzkum. Kompletně dochované výroční zprávy obsahující rok co rok v podstatně ustálené (protože předepsané) penzum informací¹² umožňují sledovat problematiku v dlouhém časovém úseku. K svátkům jezuitských světců jsou to zejména údaje o tom, kdo kázal a kdo celebroid slavnou mši. Deník rektora tyto pravidelně podávané infor-

⁸ RAMEŠOVÁ, M. – VALECKÝ, Š.: c. d, s. 88; BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K.: *Litterae annuae*, s. 23–25; ZECH, Jörg: *Die „Litterae Annuae“ der Jesuiten. Berichterstattung und Geschichtsschreibung in der alten Gesellschaft Jesu*. Archivum Historicum Societatis Iesu, Vol. 77, 2008, Issue 153, s. 41–61, zde s. 49.

⁹ ZÁŘECKÁ, K.: *Diarium Collegii Reginaehradensis*.

¹⁰ Soupis všech variant telčských výročních zpráv vznikl pro interní účely badatelů projektu a sestavovala jej Kateřina Bobková-Valentová. Členové týmu zajistili také digitalizaci pramenů, a umožnili tak efektivní studium, za což jim náleží velký dík. Přehled dochovaných sbírek obsahujících výroční zprávy viz in: BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K.: *Litterae annuae*, s. 43–47. Jak je patrné z přílohy, pro tento výzkum jsem čerpala především z rukopisu ÖNB, Cod. 13558*, jež obsahuje tzv. *variantu Pro Domo* (RAMEŠOVÁ, M. – VALECKÝ, Š.: c. d, s. 89; BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K.: *Litterae annuae*, s. 38, zejména pozn. 86). Přihlížela jsem také k ostatním variantám (tzn. ke kopiím pro kolování, archivy a řádové ústředí v Římě), zpravidla mě však nezajímalo, zda se jednotlivé texty od sebe at obsahově či formou liší. Jedná se o prameny dnes uložené v Archivum Romanum Societatis Iesu (dále ARSI), Vědecké knihovně v Olomouci (dále VKOL), přesné signatury jsou uvedeny v tabulkách v příloze. K mezníku 1740 viz BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K.: *Litterae annuae*, s. 29.

¹¹ Moravský zemský archiv (dále MZA), G 10, inv. č. 157, *Diarium collegii et domus tertiae probationis Telczii, 1736–1748*.

¹² BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K.: *Litterae annuae*, zejm. s. 25–29.

mace doplňuje a vysvětluje a umožňuje nahlédnout, jaké místo v programu oslav měly kázání a mše, kde a kdy probíhaly a komu byly určeny.¹³

Oslavy svátků sv. Ignáce a Františka Xaverského¹⁴ – tak jak je popisuje deník rektora telčské koleje – byly zahajovány v předvečer (o vigílii). Zazněly slavnostní nešpory, komunita vyslechla exhortaci. Součástí přípravy na velký svátek byl i půst a disciplína (veřejná flagelace). Dále bylo nutno zařídit řadu praktických záležitostí: přijmout hosty, nechat vyzdobit kostel, zkontrolovat, zda je vše připraveno v sakristii.¹⁵

V den svátku sloužil první mši v jezuitském kostele rektor, v létě byla o půl šesté, v zimě v šest hodin. Komunita při této mši přijímala Eucharistii. Následovaly – až do 9. hodiny ranní – další mše, u hlavního i u postranních oltářů a místa zde zaujali pozvaní hosté. V 9. hodin bylo kázání, které měl některý z pozvaných duchovních. Bezprostředně na něj navázala zpívaná mše, již celebroidal také jiný kněz než jezuita. Hosté byli následně pozváni na pohoštění do refektáře koleje. Součástí oslavy svátku sv. Ignáce bylo procesí malých chlapců s obrazem světce.¹⁶ Případl-li svátek na neděli, byly oslavy slavnostnější a odehrávaly se i ve farním kostele svatého Jakuba, nebo se slavila ten den liturgicky neděle a svátek byl přesunut na následující den (o čemž patrně rozhodoval rektor).¹⁷

Oslavy, jak je zřejmé, nebyly nikterak pompézní. Zpravidla se odehrávaly především v jezuitském kostele a do městského prostoru „zasahovaly“ minimálně (srovnáme-li to s oslavami patronky města svaté Markéty, které také iniciovali jezuité).¹⁸ Do podoby oslav svátku sv. Františka Xaverského se promítla i skutečnost, že zpravidla připadal na adventní dobu (a také dobu méně příznivého počasí). Oslavy obou svátků se tak konaly převážně v telč-

¹³ Zde je nutno pracovat s předpokladem o neměnnosti podoby oslav liturgických svátků v čase. Domnívám se, že stejně postupoval Karel Černý, pokud ve své studii zkoumal svátky církevního roku po dobu deseti let, a nikoli po dobu výrazně delší. Srov. ČERNÝ, K.: c. d.

¹⁴ Očekávali bychom, že rámcovou podobu svátku (jako i všech dalších aspektů vnitřního chodu domu) budou předepisovat konsvetudináře. Konsvetudinář telčské jezuitské koleje obsahuje velmi stručné pokyny (srov. ÖNB, Cod. 13558, f. 25r,v a f. 30r,v). K programu svátku překvapivě nic neuvádí konsvetudinář provincie, viz BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, Kateřina (ed.): *Consuetudines Assistentiae Germaniae I*. Praha 2011, s. 243–259. Naproti tomu konsvetudinář klementinské koleje popisuje slavení svátku velmi podrobně, Národní knihovna, sign. XXXIII C 101, nefol. Za informace i excerpci pramenů děkuji Kateřině Bobkové-Valentové.

¹⁵ MZA, G 10, inv. č. 157, passim.

¹⁶ MZA, G 10, inv. č. 157, passim. Za povšimnutí stojí, že oslava byla prostší než v Klatovech. Srov. ČERNÝ, K.: c. d.

¹⁷ MZA, G 10, inv. č. 157, f. 50r, f. 63v.

¹⁸ RAMEŠOVÁ, Michaela: *Slavnost sv. Markéty v Telči – její podoba a aktéři*, referát pronesený na konferenci Řád a město, řád a jeho mecenáši konané v Telči ve dnech 24.–26. září 2018.

ském jezuitském kostele, v „domácím“ prostředí, kde bylo proneseno kázání a byla sloužena slavná mše.

Výroční zprávy v průběhu čtyřiceti let přitom evidují jen několik kazatelů z telčské koleje, kteří kázali v den svátku jezuitského světce. Převážná většina kazatelů byli hosté z bližšího nebo vzdálenějšího okolí. Podobně tomu bylo i s celebranty zpívané mše, nesloužil ji rektor koleje, tím méně prefekt kostela či jiní obyvatelé koleje. Je otázkou, proč se nechávali jezuité zastoupit při oslavách svátků řádových světců a zda mohli pozvaní hosté ve svých promluvách kázat *s takovým zápallem jako Tovaryšstvo*;¹⁹ protože jezuité nepochybně měli svá očekávání ohledně provedení i obsahu promluvy, jak vyplývá z řady zmínek v pramenech.²⁰ Na tuto otázku je možné odpovědět tehdy, zjistíme-li, kdo v průběhu první poloviny 18. století byli rektorem koleje pozváni, aby stáli „v čele“ těchto oslav.²¹

Cílem tohoto článku je identifikovat celebranty a kazatele, protože výroční zprávy je evidují nejčastěji pouze prostřednictvím jejich úřadů, a poskytnout tak jejich přehled za léta 1700 až 1740. Ten může dále sloužit například regionálním badatelům, výsledky identifikace budou využity také v rámci připravované elektronické edice výročních zpráv telčské jezuitské koleje.²²

¹⁹ Srov. již v záhlaví užitý citát z výroční zprávy za rok 1707: „Panegyrim vero Seraphicum prorsus in Societatem affectu Ecclesiastes Seraphicus e Dačitzij Conventu!“, ÖNB, Cod. 13558*, f. 202v.

²⁰ Srov. např. toho hodnocení rektora o svátku sv. Ignáce 31. 7. 1739: [Josephus Frey] „dixit bene bonam Panegyrim ut mihi declaratum a Nostro concionatore Bohemo“, MZA, G 10, inv. č. 157, f. 39r. Na pochvaly lačné jezuity narážel ve svém promluvě Bohumír Hynek Bílejovský těmito slovy: „Což medle myslíte, když mě na kázání zůvete a o vašem otci dnes mluviti poroučíte? Copak já o vás nětco chválitebného povím? To do smrti ne.“ (Nový cherubín léta 1491. od Boha všemohoucího stvořený a léta 1539. před rájem katolické církve postavený. To jest: Svatý Ignatius z Loyoly, Tovaryšstva Ježíšova zakladatel. In: SLÁDEK, Miloš (ed.): Svět je podvodný verbíř. Praha 2005, s. 68).

Jezuitům jako kazatelům se věnoval např. SVATOŠ, Martin: *Porcování martinské husy na barokní kazatelně. Příspěvek k požitkářské obraznosti barokních kazatelů*. Acta Universitatis Carolinae, Historia Universitatis Carolinae Pragensis, 47/1–2, 2007, s. 207–224 nebo HOLUBOVÁ, Markéta: *Kazatelé na Svaté Hoře u Příbrami*. In: Milovníkům slova Božího k potěšení a užitečnému pobavení. Barokní jezuitské Klatovy 2016. Sborník příspěvků, Klatovy 2016, s. 181–197.

²¹ Jako příklad dodnes dochovaného kázání proneseného „nejezuitou“ lze uvést vytištěnou promluvu hořovického děkana Ignatia Cardiana, *Oheň nebeský od Nejmocnějšího Boha na zem z nebe vyslaný a v Církvi samospasitelně katolické léta 1539. spasitelně rozmnožený. To jest: Svatý Ignatius z Loyoly, zakladatel Tovaryšstva Ježíšova [...] na den vejroční slavnosti své, v sprostém kázání všem horlivým P. P. titelům představený a u velebných P. P. patrův z Tovaryšstva Ježíšova v městě Břežnici v kraji Plzenském poctěný*. Praha 1722.

²² Srov. informace uvedené na webových stránkách projektu: <https://jezuitetelc.cz/cz/elektronicka-edice> [cit. 19. 10. 2018].

Přílohou článku je proto přehledová tabulka se jmény těchto duchovních.²³ Zpracovaný přehled nabídne odpověď na to, zda jezuité své hosty (kazatele a celebranty) vybírali náhodně, chovali se recipročně (tedy opláceli předchozí pozvání z jejich strany), nebo využívali nějaké již vybudované sítě vazeb mezi okolními farnostmi a řeholními domy, a tímto způsobem ji posilovali.²⁴ Pak bychom předpokládali, že pronesená kázání odpovídala očekávání

²³ Identifikace by nebyla možná bez součinnosti pracovníků archivů spravujících fondy farností. Velké díky za ochotnou spolupráci bych ráda vyjádřila Marii Plevové a Petře Koláčkové z Diecézního archivu Biskupství brněnského za zpřístupnění informací z fondu Sbírka Aloise Mikysky, Galerie kněží brněnského biskupství a za porovnání těchto dat s údaji v Církevní topografii Řehoře Volného; Pavlu Holubovi ze Státního okresního archivu v Pelhřimově za vyhledání jmen počátečných a pelhřimovských děkanů v archivních fondech a upozornění na odbornou literaturu; Veronice Lombartové ze Státního okresního archivu v Českém Krumlově za vyhledání jména českokrumlovského arcijáhna v tamějším fondu Prelatura Český Krumlov a Heleně Hálové ze Státního okresního archivu v Jindřichově Hradci za informace k obsazení farnosti Kunžak. Biskupství českobudějovickému děkuji za svolení publikovat údaje z fondu Prelatura Český Krumlov deponovaného ve Státním okresním archivu v Českém Krumlově.

K identifikaci jsem využila následující materiály: hesla z Bio-bibliografické databáze řeholníků v českých zemích v raném novověku, <http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?htm-clpr54.htm> (dále uvádím pouze trvalý link, odkazy citovány 19. 10. 2018). Autorkou citovaných hesel je Hedvika Kuchařová. Sbírku Aloise Mikysky – Galerie kněží brněnské diecéze, Děkanství Dačice, Jaroměřice nad Rokytinou, Třešť, Jihlava, Třebíč, Velké Meziříčí z Diecézního archivu Brněnského biskupství (dále DABB); WRBCZANSKY, Severinus: *Nucleus Minoriticus, Seu Vera, & Sincera Relatio Originis, & Progressus Provinciae Bohemiae, Conventuum, et Residentiarum, Fratrum, & Sororum Sancti-Monialium, Ordin. Minor. S. P. Francisci Strict. Observ. Reform. in Provincia. Vetero Pragae 1746*. Dále pak tyto studie: MARTÍNKOVÁ, Lenka: *Dějiny pelhřimovského děkanství v letech 1620 až 1790*. Vlastivědný sborník Pelhřimovska, č. 12, 2001, s. 3–46; MARTÍNKOVÁ, Lenka, *Proměny v postavení městského děkana ve správním systému pelhřimovského patronátu od konce 17. do počátku 19. století*. Vlastivědný sborník Pelhřimovska, č. 19, 2008, s. 64–82; PAVLŮ, Bohumil: *Do Telče se vrátilo děkanství*, vydáno vl. nákladem, 1992; PAVLŮ, Bohumil: *Rodilí Telčané, Nejvyššího sluhové*, vydáno vl. nákladem, 1995; SLAVÍČKOVÁ, Lenka: *Děkaný úřad Počátky 1636–1949*. Inventář Státního okresního archivu Pelhřimov, 1993; ŠTINDL, Martin, *Ve stínu a záři baroka (1620–1735)*. In: FIŠER, Zdeněk (red.), *Velké Meziříčí v zrcadle dějin*. Brno 2008, s. 139–180; TIRAY, Jan: *Vlastivěda moravská II, Díl IV. místopisu, Místopis Moravy. Jihlavský kraj. Telecký okres*. Brno 1913; TIRAY, Jan: *Vlastivěda moravská II, Díl IV. místopisu, Místopis Moravy. Jihlavský kraj. Dačický okres*. Brno 1925; TIRAY, Jan: *Vlastivěda moravská II, Díl IV. místopisu, Místopis Moravy. Jihlavský kraj. Slavonický okres*. Brno 1926; WOLNÝ, Gregor: *Kirchliche Topographie von Mähren meist nach Urkunden und Handschriften, II. Abtheilung. Brünnner Diöcese. 2. Bd.* Brünn 1860; ZAHRADNÍK, Pavel: *Bartoloměj v Čechách a jejich působení v Horní Cerekvi*, Vlastivědný sborník Pelhřimovska č. 5, 1994, s. 40–56; ZELINKA, T. Č.: *Farní úřad Kunžak 1701–1948*. Inventář Státního okresního archivu Jindřichův Hradec, 1963

²⁴ Četných a pravidelných kontaktů mezi řeholními domy si již všimla řada badatelů, srov. např. OPPELTOVÁ, Jana: *Deset dní hradišského opata Bernarda Wankeho*. In: JAKUBEC, Ondřej – ELBEL, Martin (eds.): *Olomoucké baroko. Výtvarná kultura z let 1620–1780. 1. Úvodní svazek. Proměny ambicí jednoho města*. Olomouc 2010, s. 204–210.

„zadavatelé“, aniž bychom vůbec mohli znát konkrétní texty,²⁵ stejně jako že slavná mše díky výběru celebranta splnila představy o reprezentaci koleje.

2 Kazatelé na svátek sv. Ignáce, zakladatele jezuitského řádu

Mezi kazateli na svátek sv. Ignáce nalezneme příslušníky řeholního i diecézního kléru. Představitelé řeholního kněžstva pronesli slavnostní promluvu během let 1700–1740 v 23 případech. Pozváni byli řeholníci z klášterů sousedících s telčskou kolejí: františkáni z Dačic, premonstráti z Nové Říše, pauláni z Nové Bystřice a bartolomita sídlící na faře v Horní Cerekvi (domácí pak kázali čtyřikrát). Silně zastoupeni byli františkáni – během 40 let byli pozváni kázat devětkrát (1707, 1710, 1712, 1715, 1717, 1720, 1723, 1725 a 1732). Jména kazatelů jsou však nedohledatelná, protože pamětní kniha z kláštera dačických františkánů eviduje obsazované úřady až po roce 1745.²⁶ Téměř stejně často (tedy osmkrát) přijeli kázat novoříšští premonstráti (1702, 1713, 1714, 1726, 1734, 1736, 1737, 1738). Roku 1702 to byl převor kláštera Norbertus Hruza, OPraem,²⁷ roku 1714 Wenceslaus Filkuka, OPraem, který spravoval faru ve Volfířově, roku 1734 Kajetan Paulin, OPraem – farář ve Staré Říši,²⁸ v ostatních letech blíže nejmenovaní řeholníci. Jednou (1708) byl pozván novobystřický paulán²⁹ a stejně tak jednou (1731) se na kazatelně objevil bartolomita Joannes Georgius Steckel, který spravoval farnost v Horní Cerekvi.

Méně často – tedy osmáctkrát – kázali světszí duchovní. Místní děkan byl pozván celkem pětkrát (1701, 1718, 1719, 1724, 1740). Roku 1701 stanul na kazatelně Joannes Maximilianus Bystržický, roku 1718 Jacobus Carolus Vanouch, o rok později Jacobus Prokesch a v letech 1724 a 1740 dlouholetý telčský děkan Martinus Žaurek. Děkan z Počátek pronesl slavnostní promlu-

²⁵ O tom, že by bylo některé z nich vytištěno, se totiž sotva dá uvažovat. Přesto se autorka snažila kázání ve sbírce starých tisků Národní knihovny i jinde dohledat – pátrání však bylo bezvýsledné.

²⁶ Srov. pamětní knihy františkánského kláštera v Dačicích: MZA, E 21, inv. č. 22; Národní archiv (dále jen NA), Archiv františkánské provincie (dále AFP), kn. 51; NA, AFP, kn. 51a.

²⁷ V souladu s přístupem tvůrců Bio-bibliografické databáze řeholníků v raně novověkých českých zemích (již jsem také využila pro identifikaci některých osob – viz Tabulky č. 1 a 2) uvádím jména duchovních v latinské formě. Ostatně takto je i nalézáme v evidenci telčské jezuitské koleje, zejména viz MZA, E 30, Jezuité Telč, sign. 33, kart. 8.

²⁸ Není-li uvedeno jinak, jsou v těchto a dalších případech údaje o zdrojích (tj. příslušné výroční zprávy) i literatura a prameny, které byly využity k identifikaci, k dispozici v Tabulce č. 1.

²⁹ Ve výroční zprávě bylo uvedeno natolik vágní označení, že identifikace možná nebyla. K dispozici nicméně nejsou ani relevantní prameny zdroje.

vu roku 1703 a 1711, v obou případech se jednalo o Wenceslaa Taddeu Kotlase. Děkan ze Slavonic, Martinus Harrer, připutoval kázat roku 1729. Místo na kazatelně ale našli také duchovní správci menších komunit – roku 1704 farář z Blížkovic nedaleko Znojma Wenceslaus Konstantinus Bystržický, roku 1709 měřínský duchovní správce Jacobus Pacher. V roce 1716 kázal Martinus Žaurek – jako tehdejší dačický farář. 1718 a 1721 mrákotínský duchovní Ignatius Freytag. Roku 1727 brtnický farář Joannes Koranda. O dva roky později administrátor Studené Joannes Schindle, roku 1733 pak kunžacký duchovní správce Simeon Antonius Jandera. Roku 1735 vstoupil na kazatelnu kaplan působící v Radkově a v závěru sledovaného období, roku 1739, farář z Pavlova Josephus Frey.

Mimořádně zazněla kázání dvě – německé i české, jako tomu bylo roku 1729. Německé proslovl slavonický děkan a české administrátor Studené. Jen výjimečně kazatel ve výročních zprávách uveden není (a sice k roku 1700 a 1730).

3 Kazatelé na svátek sv. Františka Xaverského, jezuitů a misionáře

Na tento svátek kázali³⁰ během uvedeného období františkáni z dačického kláštera čtyřikrát (1702, 1711, 1728, 1734). Novofříšší premonstráti stanuli na kazatelně dvakrát – roku 1709 to byl převor kláštera Bernardus Žiulak, OPraem, a roku 1733 správce fary v Krasonicích Kajetan Paulin, OPraem. Namísto novobystrýckých paulánů či bartolomitů byl z řeholních domů usazených v relativní blízkosti od Telče pozván kázat roku 1708 servita z konventu v Jaroměřicích nad Rokytnou. Čtrnáctkrát ovšem měl privilegium pronést kázání některý z domácích jezuitů (1704, 1706, 1712, 1714, 1718, 1720, 1723, 1724, 1725, 1726, 1727, 1732, 1736, 1737).

Opět méně často byl zastoupen diecézní klérus: počátecký děkan Wenceslaus Grotz promluvil z kazatelny roku 1715, kaplan z telčské farnosti o rok později. Roku 1710 kázal želetavský farář Carolus Leopoldus Felix a roku 1721 jeho nástupce Joannes Ernestus Sissenbeck. Dvakrát (1701 a 1703) byl pozván duchovní správce Mrákotína Martinus Lucas Hammerle. Dále roku 1713 kázal dačický farář Martinus Žaurek, roku 1717 urbanovský duchovní Georgius Žižka, 1719 pavlovský farář Franciscus Frey. O tři roky později pronesl svou promluvu opatovský farář Wenceslaus Antonius Rossel. Cizkra-

³⁰ Není-li uvedeno jinak, jsou v těchto a dalších případech údaje o zdrojích (tj. příslušné výroční zprávy) i literatura a prameny, které byly využity k identifikaci, k dispozici v Tabulce č. 2.

jovský duchovní Bernardus Luitz kázal roku 1735. Duchovní správce farnosti Studená přijal pozvání kázat roku 1740.

Jako v případě kazatelů na svátek sv. Ignáce je třeba zmínit, že některé ročníky *litterae annuae* kazatele neuvádějí (1705, 1706, 1729, 1730).

4 Pozvání kazatelé a patronátní práva telčské jezuitské koleje

Z vytvořeného, byť ne zcela úplného, přehledu kazatelů lze vyvodit následující. Na oba svátky zvali jezuité kázat převážně cizí kazatele; pokud měli promluvu „domáci“, pak především na svátek Františka Xaverského. Zdá se, že tento světec měl pro jezuity procházející třetí probací zvláštní význam: ztotožňovali se s ním spíše než se sv. Ignácem, jak by i napovídalo označení jednoho kazatele *Xaveriophilus noster*. Kvetoucí kult Františka Xaverského mezi jednotlivými jezuity byl patrně příčinou, že kázání byla zadávána jim.³¹

Z cizích kazatelů se nejčastěji jednalo o řeholníky ze dvou nejbližších řeholních domů – františkány z Dačic a premonstráty z Nové Říše. Z ostatních domů (pauláni Nová Bystřice, servité Jaroměřice nad Rokytnou, bartolomitě) byli zváni kazatelé jen ojediněle. Zatímco do Dačic a Nové Říše zajížděli telčští jezuité kázat na svátky tamějších patronů (sv. Antonín Paduánský, sv. Norbert),³² s ostatními domy je podobné pouto nespojovalo. Zdá se spíše, že chtěli na kazatelnu pozvat řeholníky z domů, které se právě etablovaly (v Nové Bystřici se obnova kláštera datuje od roku 1665,³³ klášter v Jaroměřicích nad Rokytnou byl založen teprve o deset let později,³⁴ fara v Horní Cerekvi byla bartolomitům předána roku 1715³⁵), bližší vztahy s nimi však navazovat patrně nehodlali.

Na kazatelně stanuli také zástupci diecézního kléru. Děkani, faráři a kaplani nejčastěji zastoupených lokalit – tj. Telče, Slavonic, Želetavy, Urbanova, Pavlova, Mrákotína a Studené byli zároveň „podřízenými“ telčské koleje, resp. rektor koleje nad těmito farnostmi vykonával patronátní právo. Příčiny této neobvyklé vazby (neboť řád se zavazoval vykonávat pastorační především mimo základní farní správu) osvětlil již Josef Hrdlička. Fary (tyto i další) pů-

³¹ K účtě ke sv. Františku Xaverskému srov. také ŠTĚPÁNEK, P.: c. d.

³² Např. výroční zpráva za rok 1698, ÖNB, Cod. 13558*, f. 158r.

³³ VLČEK, Pavel – SOMMER, Petr – FOLTÝN, Dušan: *Encyklopedie českých klášterů*. Praha 1998, s. 387.

³⁴ FOLTÝN, Dušan: *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha 2005, s. 325.

³⁵ ZAHRADNÍK, Pavel: *Bartolomitě v Čechách a jejich působení v Horní Cerekvi*. Vlastivědný sborník Pelhřimovska, 1994, č. 5, s. 40–56.

vodně náležely pánům z Hradce a majitel panství Adam II. z Hradce je předal roku 1594 právě zakládané koleji v Jindřichově Hradci. Odevzdáním patronátních práv chtěl fundátor (vida náboženskou situaci v prostředí „multikonfesijských“ Čech) na svém panství docílit kontinuity katolické konfese i pro případ, že změní svého majitele.³⁶ Roku 1664 pak bylo patronátní právo nad zmíněnými farnostmi předáno nově založené koleji v Telči – listinu stvrdil provinciál jezuitů Joannes Saxius, SJ.³⁷ Z převodu patronátních práv z jedné koleje na druhou je zjevné, že jezuité si patronátní právo hodlali ponechat i po roce 1620, kdy přestal existovat důvod, pro který se majitel jindřichohradeckého panství k danému kroku rozhodl, a tedy kdy už nebylo právně možné, aby panství vlastnili nekatolíci.³⁸ Patronátní právo patrně jezuitům dávalo možnost působit ještě efektivněji v městském prostoru, na nějž se vždy soustředili, mohlo eliminovat spory se správci místní farnosti, a pomáhalo jim se dobře etablovat i ve venkovském prostoru. Držení venkovských far jim umožňovalo rozšířit rádius jejich působení. Do kostelů svého patronátu zajížděli, jak o tom svědčí prakticky každá výroční zpráva, pravidelně kázat. Dochované prameny také svědčí o pečlivém výběru farářů a existenci kontroly správy jednotlivých farností rektorem koleje.

Faráři například procházeli přes menší fary až k pozicím děkanů; Martinus Žaurek působil nejprve jako kaplan v Urbanově (před rokem 1711). Od roku 1711 byl farářem v nedalekých Dačicích, odkud přijel roku 1716 proslovit kázání v den svátku sv. Ignáce. Roku 1719 byl neúspěšným kandidátem na děkanství v Telči. Soupis uchazečů mu přiznává na rozdíl od jiných nejenom obvyklá studia, ale také delší školení v obou právech. Tyto jeho předpoklady spolu se znalostí jeho způsobu pastorače jej pak vynesly na zmiňovaný úřad o čtyři roky později.³⁹ Podobně na tom byl také Joannes Siessenbeck, který nejprve šest let kaploval ve Slavonicích a roku 1721 obdržel želetavské beneficium (patroni dobře sledovali jeho činnost i předpoklady

³⁶ HRDLÍČKA, Josef: *Obtížné počátky. Jezuitské koleje v Českém Krumlově, Chomutově a Jindřichově Hradci před rokem 1618*, referát pronesený na konferenci Řád a město, řád a jeho mecenáši konané v Telči ve dnech 24.–26. září 2018.

³⁷ MZA, E 30, sign. 33 A, kart. 8, listina z 8. 10. 1664. Patronátními se staly tyto fary: děkanství Telč s farou v Kostelní Myslové a s kostely Panny Marie „extra Urbem“, sv. Vojtěcha „in Monticulo“ a sv. Ducha, farnosti Slavonice, Mrákotín, Studená, Urbanov, Radkov, Růžená, Želetava, Pavlov. Na mapě *Telčského (Bítovského) děkanátu k roku 1668* autora Roberta Šimůnka lze vidět, že patronátní fary telčské jezuitské koleje tvořily jakýsi prstenec kolem Telče. Byly tedy snadno dosažitelné. (Mapa in: ŠIMŮNEK, Robert (red.): *Historický atlas měst České republiky*. Sv. č. 10, Telč. Praha 2001, mapový list č. 16).

³⁸ Srov. k tomu MIKULEC, Jiří: 31. 7. 1627 – rekatolizace šlecht v Čechách: čí je země, toho je i náboženství. Praha 2005.

³⁹ MZA, E 30, sign. 33 Ga, kart. 8.

pro ni: „nunc in quintum vel sextum annum Slabingae Capellanum a zelo apostolico in cura animarum et eccellente talento dicendi pro concione valde laudatus“).⁴⁰ Také Georgius Žižka nastoupil nejprve farářské místo v Mráko-tíně a poté se – roku 1713 – přesunul do Urbanova.⁴¹ Dobře pak ilustrují „politiku“ přesunů mezi farami soupisy kandidátů na daný úřad. V roce 1719 se o děkanský úřad v Telči hlásilo celkem 12 uchazečů – pět z nich bylo z jezuitských patronátních far: Carolus Leopoldus Felix byl toho času farářem v Želetavě, Wenceslaus Konstantinus Bystržický spravoval Blížkovice u Znojma (farnost, která byla spojena s telčským děkanstvím), Georgius Žižka působil na faře v Urbanově, Martinus Žaurek byl v minulosti kooperátorem tamtéž a Franciscus Frey byl kaplanem v Telči. Všichni zároveň už byli v minulosti někdy pozváni do Telče kázat.⁴²

Dalším významným elementem, který podmiňoval získání farářského místa, byly výsledky studia a reference jezuitských otců. Joannes Siesenbeck, původně po šest let kaplan ve Slavonicích, se o želetavské beneficium roku 1721 ucházel úspěšně rovněž pro svá výborná studia („fuit discipulus R. P. Provincialis nostri in Philosophia, absolvit etiam cum praeclara laude universam Theologiam Olomucium, ... tribus annis studuit Juri Canonici“).⁴³ Nezanedbatelnou položkou pak mohl být i telčský původ.

Úzké propojení mezi kolejí a faráři na patronátních farách pak ilustrují četné finanční transakce, jak dosvědčují kvitance a obligace,⁴⁴ ale i nadace.⁴⁵ Tyto vzájemné vazby, kdy věřitelé i dlužníci, stejně jako dárci a obdarovaní, byli na obou stranách, by bylo zajímavé zpracovat.

⁴⁰ MZA, E 30, sign. 33 Gb, kart. 8, f. 95v a násl.

⁴¹ MZA, E 30, sign. 33 Ga; 33 Gd, kart. 8.

⁴² MZA, E 30, sign. 33 Ga, kart. 8.

⁴³ MZA, E 30, sign. 33 Gb, kart. 8, f. 95v a násl.

⁴⁴ Jak ty nedochované, o nichž víme díky archivnímu inventáři z roku 1762 (MZA, E 30, kn. 1, *Catalogus universalis rerum in Archivo Telcensi Societatis Jesu contentarum*) – např. sign. 1/1, 1/2, 1/4, 1/10, 1/13, 1/25 atd. – tak i dochované a dnes uložené ve fondu MZA, E 30 – např. 6/26, kart. 2.

⁴⁵ MZA, E 30, sign. 11/8, 11/10, 11/15, kart. 2.

5 Celebranti slavné mše při příležitosti obou svátků jezuitských světců

Podobně můžeme sledovat také ty, kteří byli pozváni sloužit slavnou zpívanou mší.⁴⁶ Na svátek sv. Ignáce to byli jedenadvacetkrát a na svátek sv. Františka Xaverského pětkrát představení novoříšského kláštera. Nejprve probošt Bernardus Leupold de Löwenthal, OPraem (1701–1704), poté probošt Petrus Paulus Credis, OPraem (1709, 1712, 1713, 1717, 1718, 1719, 1722), jehož dvakrát zastupoval převor (Norbertus Hruza, OPraem, a Carolus Khamel, OPraem), aby po opatské benedikci do Telče zajížděl téměř pravidelně novoříšský opat Nepomucenus Vyminko, OPraem (1726, 1727, 1728, 1729, 1734, 1736–1740). Zbylé roky nenáležely představeným dalších klášterů – s výjimkou let 1716, 1718, 1723, 1725, 1728, 1734, kdy celebroidl představený dačických františkánů. Daleko častěji se pozvání dostalo telčskému děkanovi. Na svátek sv. Ignáce celebroidl devětkrát (1705, 1706, 1707, 1708, 1710, 1711, 1714, 1728, 1729), na svátek sv. Františka Xaverského čtrnáctkrát (1703, 1706, 1712, 1714, 1716, 1718, 1719, 1723, 1725, 1726, 1731, 1736, 1737, 1740). Na svátek sv. Ignáce pak byli výjimečně pozváni děkani blízkých děkanátů (Velké Meziříčí či Pelhřimov). Na svátek sv. Františka Xaverského pak také zástupci z významnějších beneficií náležejících telčské koleji – například roku 1707, 1710 a 1711, 1713, 1717, 1722, 1732, 1735 slávonický děkan, 1710, 1720, 1733 želetavský farář.

6 Závěr

Jezuité slavili svátky svých řádových světců zpravidla ve vlastním kostele v Telči, jenž byl zasvěcen Jménu Ježíš, výjimečně se slavení přesunulo do farního kostela. V jejich kostele probíhala slavná mše a po ní kázání. Výběr celebrantů i kazatelů pro tyto svátky byl promyšlený. Premonstrátsí probošti a později opat, event. děkani blízkých děkanátů umocňovali svou přítomností i insigniemi svého úřadu krásu liturgie, zatímco promluvy nesli na bedrech mendikantští řeholníci nebo duchovní z beneficií, jejichž patronem byla telčská kolej. Tak byla zajištěna patřičná oslava řádu a jejich světců i na poli slova. Zároveň se tím tkala jemná síť vzájemných vazeb: telčští jezuité byli na oplátku zváni kázat do klášterů v okolí a také si udržovali přehled o farářích, jejich schopnostech a loajalitě ve svých farnostech.

⁴⁶ Není-li uvedeno jinak, jsou v těchto a dalších případech údaje o zdrojích (tj. příslušné výroční zprávy) i literatura a prameny, které byly využity k identifikaci, k dispozici v Tabulce č. 1 a 2.

Tabulka 1 Celebranti a kazatelé na sv. Ignáce

ROK	ODKAZ NA LA	CELEBRANT	ZDROJE IDENTIFIKACE	KAZATEL	ZDROJE IDENTIFIKACE
1700		neuveveno		neuveveno	
1701	ÖNB, Cod. 13558*, f. 170r	Bernardus Leupold de Löwenthal, OPraem, novofíšský probošt	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal~1000146491	Joannes Maximilianus Bystržitzký, telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9
1702	ÖNB, Cod. 13558*, f. 175v	Bernardus Leupold de Löwenthal, OPraem, novofíšský probošt	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal~1000146491	Norbertus Hruza, OPraem, novofíšský převor	MZA, E 58, Dodatek č. 33a, kart 38c, f. 103v
1703	ÖNB, Cod. 13558*, f. 183r	Bernardus Leupold de Löwenthal, OPraem, novofíšský probošt	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal~1000146491	Wenceslaus Tladdeus Kotlas, počátecký děkan	SLAVÍČKOVÁ, L.: c. d., s. 10
1704	ÖNB, Cod. 13558*, f. 191v	Bernardus Leupold de Löwenthal, OPraem, novofíšský probošt	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal~1000146491	Wenceslaus Bystržitzký, blížkovický duchovní správce	ÖNB, Cod. 13558*, f. 191v
1705	ÖNB, Cod. 12291, f. 101r	Joannes Maximilianus Bystržitzký, telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9	jezuíta z telčské koleje	
1706	ÖNB, Cod. 12292, f. 99r	Joannes Maximilianus Bystržitzký, telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9	jezuíta z telčské koleje	
1707	ÖNB, Cod. 13558*, f. 202v	Joannes Maximilianus Bystržitzký, telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9	františkán z dačického konventu	

ROK	ODKAZ NA LA	CELEBRANT	ZDROJE IDENTIFIKACE	KAZATEL	ZDROJE IDENTIFIKACE
1708	ÖNB, Cod. 12294, f. 115v	Joannes Maximilianus Bystržitzký; telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9	paulán z novobystřického konventu	
1709	ÖNB, Cod. 12295, f. 110v	Gundakar Andreas hrabě Egkh-Hungersbach, velkomeziříčský děkan	ŠTINDL, M.: c. d., s. 173nn; WOLNÝ, G.: c. d., s. 62	Jacobus Pachet, měřinský farář	DABB, Sbírka Aloise Mikýsky; WOLNÝ, G.: c. d., s. 178
1710	ARSI, Boh. 122, p. 193	Joannes Maximilianus Bystržitzký; telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9	františkán z dačického konventu	
1711	ÖNB, Cod. 12348, 94v	Joannes Maximilianus Bystržitzký; telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9	Wenceslaus Taddaeus Kotlas, počátecký děkan	SLAVÍČKOVÁ, L.: c. d., s. 10
1712	ÖNB, Cod. 12298, f. 3r	Petrus Paulus Credis, OPraem, novoríšský probošt	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dl?hal~1000129829	františkán z dačického konventu	
1713	ÖNB, Cod. 13558*, f. 239r	Petrus Paulus Credis, OPraem, novoríšský probošt	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dl?hal~1000129829	premonstrát z novoríšského konventu	
1714	ÖNB, Cod. 13558*, f. 244r	Jacobus Carolus Vanouch, telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9; PAVLŮ, B.: <i>Rodilí Telčané</i> , s. 55; MZA, E 30, 33 Ga, kart. 8	Wenceslaus Filkuka, OPraem, volfrávský farář	TRAY, J.: <i>VM. Dačický okres</i> , s. 219; DABB, Sbírka Aloise Mikýsky; WOLNÝ, G.: c. d., s. 286
1715	ÖNB, Cod. 13558*, f. 248v	Norbertus Hruza, OPraem, novoríšský převor	MZA, E 58, Dodatek č. 33a, kart. 38c, f. 103v	františkán z dačického konventu	

ROK	ODKAZ NA LA	CELEBRANT	ZDROJE IDENTIFIKACE	KAZATEL	ZDROJE IDENTIFIKACE
1716	ÖNB, Cod. 13558*, f. 254v	Adrianus Zelenka, OFM, dačický kvardián	WRBCZANSKY, S.: c. d., p. 264	Martinus Žaurek, dačický farář	TRAY, J.: VM. Dačický okres, s. 66; DABB, Sbirka Aloise Mikyský; WOLNÝ, G.: c. d., s. 266
1717	ÖNB, Cod. 13558*, f. 263v	Petrus Paulus Credis, OPraem novoříšský probošt	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/li.dll?hal~1000129829	františkán z dačického konventu	
1718	ÖNB, Cod. 13558*, f. 277r	v jezuitském kostele: Adrianus Zelenka, OFM, dačický kvardián	WRBCZANSKY, S.: c. d., p. 264	Ignatius Freytag, mrákovský farář	DABB, Sbirka Aloise Mikyský; WOLNÝ, G.: c. d., s. 120
	ÖNB, Cod. 13558*, f. 277r	ve farním kostele: Petrus Paulus Credis, OPraem, novoříšský probošt	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/li.dll?hal~1000129829	Jacobus Carolus Vanouch, telčský děkan	PAVLÚ, B.: Do Telče, s. 9; PAVLÚ, B.: Roditií Telčané, s. 55; MZA, E 30, 33 Ga, kart. 8
1719	ÖNB, Cod. 12305, f. 112r	Petrus Paulus Credis, OPraem novoříšský probošt	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/li.dll?hal~1000129829	Jacobus Prokesch, telčský děkan	MZA, E 30, 33 Ga, kart. 8
1720	ÖNB, Cod. 13558*, f. 284r	Georgius Joannes Kiebler, slavonský děkan	DABB, Sbirka Aloise Mikyský; WOLNÝ, G.: c. d., s. 295	františkán z dačického konventu	
1721	ÖNB, Cod. 13558*, f. 289v	Sigismundus Haubner, arcijáhen a prelát v Českém Krumlově	SOkA Český Krumlov, Prelatura Český Krumlov, Liber memorabilium	Ignatius Freytag, mrákovský farář	ÖNB, Cod. 13558*, f. 289v; DABB, Sbirka Aloise Mikyský; WOLNÝ, G.: c. d., s. 120

ROK	ODKAZ NA LA	CELEBRANT	ZDROJE IDENTIFIKACE	KAZATEL	ZDROJE IDENTIFIKACE
1722	ÖNB, Cod. 13558*, f. 295v	Petrus Paulus Credis, OPraem, novofíšský probošt	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dl?hal~1000129829	jezuíta z teléské koleje	
1723	ÖNB, Cod. 13558*, f. 298v	vikář z dačického konventu		františkán z dačického konventu	
1724	ÖNB, Cod. 11973, f. 274r	Jacobus Tiehan, OPraem, novofíšský převor	MZA, E 58, Dodatek č. 33a, kart 38c, f. 103v	Martinus Žaurek, teléský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telže</i> , s. 9; MZA, E 30, 33 Ga, kart. 8
1725	ÖNB, Cod. 13558*, f. 308v	Beniamin Pawlowsky, OFM, dačický kvardián	WRBCZANSKY, S.: <i>c. d.</i> , p. 264	františkán z dačického konventu	
1726	ÖNB, Cod. 11973, f. 582v	Nepomucenus Augustinus Vyminko, OPraem, novofíšský opat	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dl?hal~1000146860	premonstrát z novofíšského konventu	
1727	ÖNB, Cod. 11974, f. 146v	Nepomucenus Augustinus Vyminko, OPraem, novofíšský opat	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dl?hal~1000146860	Joannes Koranda, brtnický farář	DABB, Sbirka Aloise Mikysky; WOLNÝ, G.: <i>c. d.</i> , s. 34
1728	ÖNB, Cod. 11974, f. 300v	Martinus Žaurek, teléský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telže</i> , s. 9; MZA, E 30, 33 Ga, kart. 8	jezuíta z teléské koleje	
1729	ÖNB, Cod. 13558*, f. 317v	v jezuitském kostele: Martinus Žaurek, teléský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telže</i> , s. 9; MZA, E 30, 33 Ga, kart. 8	Martinus Harrer, slavonický děkan (německé kázání)	TRAY, J.: <i>VM. Slavonický okres</i> , s. 77; WOLNÝ, G.: <i>c. d.</i> , s. 295

ROK	ODKAZ NA LA	CELEBRANT	ZDROJE IDENTIFIKACE	KAZATEL	ZDROJE IDENTIFIKACE
		ve farním kostele: Nepomucenus Augustinus Vymínko, OPraem, novoríšský opat	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal~1000146860	Joannes Schidle, administrátor Studené (české kázání)	Wolný, G.: c. d., s. 124
1730		neuveдено		neuveдено	
1731	ÖNB, Cod. 13558*, f. 326r	Martinus Harrer, slavonický děkan	TRAY, J.: <i>VM. Slavonický okres</i> , s. 77; Wolný, G.: c. d., s. 295	Joannes Georgius Steckel, bartolomita a kurát v Horní Cerekvi	ZAHRADNÍK, P.: c. d., s. 45
1732	ÖNB, Cod. 13558*, f. 345r	Joachim Wenceslaus Unger, pelhřimovský děkan, kanovník vyšehradské kapituly	MARTÍNKOVÁ, L.: <i>Dějiny</i> .	františkán z dačického konventu	
1733	ARSI, Boh. 150, f. 281r	Gundakar Andreas hrabě Eggh-Hungersbach, děkan v Jaroměřicích nad Rokytnou	DABB, Šbirka Aloise Mikýsky; Wolný, G.: c. d., s. 209	Simeon Antonius Jandera, kumžácký farář	ZELINKA, T. Č.: c. d.
1734	ÖNB, Cod. 12319, f. 147v	Nepomucenus Augustinus Vymínko, OPraem, novoríšský opat	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal~1000146860	Kajetan Paulin, OPraem, staroríšský farář	DABB, Šbirka Aloise Mikýsky; Wolný, G.: c. d., s. 402
1735	ÖNB, Cod. 13558*, f. 350v	v jezuitském kostele: Martinus Žaurek, telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9; MZA, E 30, 33 Ga, kart. 8	kaplan farnosti Radkov	WOLNÝ, G.: c. d., jméno neuvádí

ROK	ODKAZ NA LA	CELEBRANT	ZDROJE IDENTIFIKACE	KAZATEL	ZDROJE IDENTIFIKACE
	ÖNB, Cod. 13558*, f. 350v	ve farním kostele: Gundakar Andreas hrabě Eggh-Hungersbach, děkan v Jaroměřicích nad Rokytnou	DABB, Sbírka Aloise Mikysky; Wolný, G.: c. d., s. 209	jeho kaplan	
1736	ÖNB, Cod. 12320, f. 140r	Nepomucenus Augustinus Vyminko, OPraem, novoríšský opat	http://reholnici.hiu. cas.cz/katalog/l. dll?hal~1000146860	premonstrát z novoríšského konventu	
1737	ÖNB, Cod. 12321, f. 152r,v	Nepomucenus Augustinus Vyminko, OPraem, novoríšský opat	http://reholnici.hiu. cas.cz/katalog/l. dll?hal~1000146860	premonstrát z novoríšského konventu	
1738	ÖNB, Cod. 12322, f. 173v	Nepomucenus Augustinus Vyminko, OPraem, novoríšský opat	http://reholnici.hiu. cas.cz/katalog/l. dll?hal~1000146860	premonstrát z novoríšského konventu	
1739	VKOL, M III, 24-4, nefol.	Nepomucenus Augustinus Vyminko, OPraem, novoríšský opat	http://reholnici.hiu. cas.cz/katalog/l. dll?hal~1000146860	Josephus Frey, pavlovský farář	TRAV, J.: VM. Tělečný okres, s. 436; DABB, Sbírka Aloise Mikysky; Wolný, G.: c. d., s. 394
1740	VKOL, M III, 24-4, nefol.	Nepomucenus Augustinus Vyminko, OPraem, novoríšský opat	http://reholnici.hiu. cas.cz/katalog/l. dll?hal~1000146860	Martinus Žaurek, telčský děkan	PAVLŮ, B.: Do Tělic, s. 9

Tabulka č. 2 Celebranti a kazatelé na sv. Františka Xaverského

ROK	ODKAZ NA LA	CELEBRANT	ZDROJE IDENTIFIKACE	KAZATEL	ZDROJE IDENTIFIKACE
1700		neuvedeno			
1701	ÖNB, Cod. 13558*, f. 170r	Bernardus Leupold de Löwenthal, OPraem, novotříský probošt	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal~1000146491	Martinus Lucas Hammerle, mrákotinský farář	TRAY, J.: VM. Tělečný okres, s. 233; DABB, Sbírka Aloise Mikysky; WOLNÝ, G.: c. d., s. 120
1702	ÖNB, Cod. 12288, f. 128v	Bernardus Leupold de Löwenthal, OPraem, novotříský probošt	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal~1000146491	františkán z dačického konventu	
1703	ÖNB, Cod. 13558*, f. 183r	Joannes Maximilianus Bystržitzký, telčský děkan	PAVLŮ, B.: Do Telče, s. 9	Martinus Lucas Hammerle, mrákotinský farář	TRAY, J.: VM. Tělečný okres, s. 233; DABB, Sbírka Aloise Mikysky; WOLNÝ, G.: c. d., s. 120
1704	ÖNB, Cod. 13558*, f. 191v	neuvedeno přesně		jezuita z telčské koleje	
1705	ÖNB, Cod. 12291, f. 101r	neuvedeno přesně		neuvedeno přesně	
1706	ÖNB, Cod. 12292, f. 99r	Joannes Maximilianus Bystržitzký, telčský děkan	PAVLŮ, B.: Do Telče, s. 9	jezuita z telčské koleje	
1707	ÖNB, Cod. 13558*, f. 202r	zástupce za zemřelého slavonického děkana Bartholomea Hablika	TRAY, J.: VM. Slavonický okres, s. 76; WOLNÝ, G.: c. d., s. 295	neuvedeno	

ROK	ODKAZ NA LA	CELEBRANT	ZDROJE IDENTIFIKACE	KAZATEL	ZDROJE IDENTIFIKACE
1708	ÖNB, Cod. 12294, f. 115v	Matthias Sissebeck, cizkrajovský farář	Thrax, J.: <i>VM. Slavonický okres</i> , s. 114; Wolný, G.: c. d., s. 284	servita z konventu v Jaroměřicích nad Rokytnou	
1709	ÖNB, Cod. 12295, f. 110v	Petrus Paulus Credis, OPraem, novoríšský probošt	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/li.dll?hal~1000129829	Bernardus Žiulak, OPraem, novoríšský převor	MZA, E 58, Dodatek č. 33a, kart 38c, Ritschel, f. 103v
1710	ARSI, Boh 122, p. 193	neuveдено přesně		Carolus Leopoldus Felix, želetavský farář	PAVLŮ, B.: <i>Rodili Telčané</i> ; Wolný, G.: c. d., s. 388
1711	ÖNB, Cod 12348, 94v	Georgius Joannes Kiebler, slavonický děkan	DABB, Šbirka Aloise Mikysky; Wolný, G.: c. d., s. 295	františkán z dačického konventu	
1712	ÖNB, Cod. 12298, f. 3r	Jacobus Carolus Vanouch, telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9; MZA, E 30, 33 Ga, kart. 8	jezuita z telčské koleje	
1713	ÖNB, Cod. 13558*, f. 239r	Georgius Joannes Kiebler, slavonický děkan	DABB, Šbirka Aloise Mikysky; Wolný, G.: c. d., s. 295	Martinus Žaurek, dačický farář	DABB, Šbirka Aloise Mikysky; Wolný, G.: c. d., s. 266
1714	ÖNB, Cod. 13558*, f. 244r	Jacobus Carolus Vanouch, telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9; MZA, E 30, 33 Ga, kart. 8	jezuita z telčské koleje	
1715	ÖNB, Cod. 13558*, f. 248v	Petrus Paulus Credis, OPraem, novoríšský probošt	http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/li.dll?hal~1000129829	Wenceslaus Grotz, počátečný děkan	SLAVÍČKOVÁ, L.: c. d., s. 10
1716	ÖNB, Cod. 13558*, f. 254v	Jacobus Carolus Vanouch, telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9; MZA, E 30, 33 Ga, kart. 8	telčský kaplan	

ROK	ODKAZ NA LA	CELEBRANT	ZDROJE IDENTIFIKACE	KAZATEL	ZDROJE IDENTIFIKACE
1717	ÖNB, Cod. 13558*, f. 263v	Georgius Joannes Kiebler, slavonský děkan	DABB, Šbírka Aloise Mikysky; WOLNÝ, G.: c. d., s. 295	Georgius Žižka, urbanovský farář	TRAX, J.: VM. <i>Telčský okres</i> , s. 373; PAVLŮ, B.: <i>Rodili Telčané</i> ; WOLNÝ, G.: c. d., s. 127
1718	ÖNB, Cod. 13558*, f. 277r	Jacobus Carolus Vanouch, telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9; MZA, E 30, 33 Ga, kart. 8	jezuita z telčské koleje	
1719	ÖNB, Cod. 12305, f. 112r	Joannes Franciscus Prokesch, telčský děkan	MZA, E 30, 33 Ga, kart. 8	Franciscus Frey, pavlovský farář	ÖNB, Cod. 12305, f. 112r; TRAX, J.: VM. <i>Telčský okres</i> , s. 436; WOLNÝ, G.: c. d., s. 397
1720	ÖNB, Cod. 13558*, f. 284r	Carolus Leopoldus Felix, želetavský farář	DABB, Šbírka Aloise Mikysky; WOLNÝ, G.: c. d., s. 388	jezuita z telčské koleje	
1721	ÖNB, Cod. 13558*, f. 289v	Mathias Engelbertus Sissenbeck, cizkrajovský děkan	ÖNB, Cod. 13558*, f. 289v; TRAX, J.: VM. <i>Slavonský okres</i> , s. 114; WOLNÝ, G.: c. d., s. 284	Joannes Ernestus Sissenbeck, želetavský farář	MZA, E 30, 33 Gb, kart. 8, f. 95r; ÖNB, Cod. 13558*, f. 289v; TRAX, J.: VM. <i>Telčský okres</i> , s. 407; WOLNÝ, G.: c. d., s. 388
1722	ÖNB, Cod. 13558*, f. 295v	Georgius Joannes Kiebler, slavonský děkan	DABB, Šbírka Aloise Mikysky; WOLNÝ, G.: c. d., s. 295	Wenceslaus Antonius Rossel, opatovský farář	WOLNÝ, G.: c. d., s. 394
1723	ÖNB, Cod. 13558*, f. 298v	Martinus Žaurek, telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9; MZA, E 30, 33 Ga, kart. 8	jezuita z telčské koleje („Noster ordinarius“)	

ROK	ODKAZ NA LA	CELEBRANT	ZDROJE IDENTIFIKACE	KAZATEL	ZDROJE IDENTIFIKACE
1724	ÖNB, Cod. 11973, f. 274r	Mathias Engelbertus Sissenbeck, cízkrajovský děkan	TRAX, J.: VM. Slavonický okres, s. 114; DABB, Sbirka Aloise Mikysky; WOLNÝ, G.: c. d., s. 284	jezuíta z telčské koleje („Xaveriophilus Noster“)	
1725	ÖNB, Cod. 13558*, f. 308v	Martinus Žaurek, telčský děkan	ÖNB, Cod. 13558*, f. 308v; PAVLŮ, B.: Do Telče, s. 9	jezuíta z telčské koleje	
1726	ÖNB, Cod. 11973, f. 582v	Martinus Žaurek, telčský děkan	PAVLŮ, B.: Do Telče, s. 9	jezuíta z telčské koleje	
1727	ÖNB, Cod. 11974, f. 146v	jezuíta z telčské koleje		jezuíta z telčské koleje	
1728	ÖNB, Cod. 11974, f. 300v	Adrianus Zelenka, OFM, kvardian dačického konventu	WRBCZANSKY, S.: c. d., p. 264	františkán z dačického konventu	
1729		neuvedeno		neuvedeno	
1730		neuvedeno		neuvedeno	
1731	ÖNB, Cod. 13558*, f. 326r	Martinus Žaurek, telčský děkan	PAVLŮ, B.: Do Telče, s. 9	„curatus Reichmaviensis“, nejasné, zda Joachim Pfeiffer, starofíšský farář, nebo Jacobus Schachezi, novoříšský farář	WOLNÝ, G.: c. d., s. 402, 406
1732	ÖNB, Cod. 13558*, f. 345r	Martinus Harrer, slavonický děkan	TRAX, J.: VM. Slavonický okres, s. 77; WOLNÝ, G.: c. d., s. 295	jezuíta z telčské koleje	

ROK	ODKAZ NA LA	CELEBRANT	ZDROJE IDENTIFIKACE	KAZATEL	ZDROJE IDENTIFIKACE
1733	ARSI, Boh150, f. 281r	Joannes Ernestus Sissenbeck, želeťavský farář	DABB, Šbírka Aloise Mikýsky; TRAY, J.: VM. <i>Teletský okres</i> , s. 407; WOLNÝ, G.: c. d., s. 388	Kajetan Paulin, OPraem, krasonický farář	MZA, E 58, Dolista č. 26, kart. 38, f. 13r
1734	ÖNB, Cod. 12319, f. 147v	Antonius Uhl, OFM, kvardián dačického konventu	WRBCZANSKY, S.: c. d., p. 264	františkán z dačického konventu	
1735	ÖNB, Cod. 13558*, f. 350v	Martinus Harrer, slavonický děkan	TRAY, J.: VM. <i>Slavonický okres</i> , s. 77; WOLNÝ, G.: c. d., s. 295	Andreas Bernard Luitz, cizkrajovský farář	TRAY, J.: VM. <i>Slavonický okres</i> , s. 112, 114; WOLNÝ, G.: c. d., s. 284
1736	ÖNB, Cod. 12320, f. 140r	Martinus Žaurek, telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9	jezuíta z telčské koleje	
1737	ÖNB, Cod. 12321, f. 152v	Martinus Žaurek, telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9	jezuíta z telčské koleje	
1738	ÖNB, Cod. 12322, f. 173v	Joannes Mathias de Rollsborg, želeťavský děkan a olomoucký kanovník	ÖNB, Cod. 12322, f. 173v; WOLNÝ, G.: c. d., s. 388	jeho kaplan	
1739	VKOL, M III, 24-4, nefol.	Ferdinandus Bystržický, budečský farář	WOLNÝ, G.: c. d., s. 324	výpomocný duchovní z téže farnosti	
1740	VKOL, M III, 24-4, nefol.	Martinus Žaurek, telčský děkan	PAVLŮ, B.: <i>Do Telče</i> , s. 9	Laurentius Himmel, farář Studené	TRAY, J.: VM. <i>Teletský okres</i> , s. 355; WOLNÝ, G.: c. d., s. 124

RESUMÉ

„IN SOCIETATEM AFFECTU“.

CELEBRANTI A KAZATELÉ NA JEZUITSKÝCH SLAVNOSTECH V TELČI
V PRVNÍ POLOVINĚ 18. STOLETÍ

Studie přináší na základě excerptu výročních zpráv přehled celebrantů a kazatelů, kteří byli pozváni na oslavy svátku sv. Ignáce z Loyoly a sv. Františka Xaverského do Telče (jezuitského kostela Jména Ježíš), za léta 1700–1740. Věnuje se oslavám svátku, tak jak probíhal v domě třetí probace, kde se jezuité připravovali na složení definitivních slibů a kde, jak předpokládáme, mohl být kult jezuitských svatých ještě živější než v ostatních kolejích. Článek ukazuje, že obě dvě služby – kazatele i celebranta slavné mše – zadávali rektori koleje zpravidla jiným osobám než kněžím vlastní komunity. Na základě identifikace těchto pozvaných osob jsou formulovány následující závěry: jen mimořádně kázali na svátky řádových světců domácí jezuité, pokud tomu tak bylo, pak spíše na svátek Františka Xaverského; kázání jezuité nejčastěji svěřovali kněžím z okruhu vlastních patronátních far, jako druží přicházeli na řadu mendikantští řeholníci. Jako celebranty si zvali nejčastěji představené novoříšské kanonie či děkany z blízkého okolí. Tím docílili, že oslavy probíhaly podle představ představených koleje. Koleji „podřízení“ duchovní zcela jistě kázali podle představ jezuitů. Navíc si zde patroni ověřili jejich schopnosti i loajalitu. Opat či probošt z kanonie v Nové Říši díky svému úřadu nepochybně přispěl k lesku celé slavnosti.

Klíčová slova: jezuitský řád, dům třetí probace v Telči, sv. Ignác, sv. František Xaverský, patronátní práva

SUMMARY

„IN SOCIETATEM AFFECTU“.

CELEBRANTS AND PREACHERS AT JESUIT CELEBRATIONS IN TELČ
IN THE FIRST HALF OF 18TH CENTURY

Based on the excerpt from the annual reports, the study brings a list of celebrants and preachers who were invited to celebrate the feast of St. Ignatius of Loyola and St. Francis Xavier to Telč (Jesuit Church of the Name of Jesus)

between the years 1700–1740. It focuses on celebrations of the feast taking place in the House of the Third Probation, where the Jesuits were preparing to make their final promises and where, as we suppose, the cult of Jesuits saints could be even more alive than in other colleges. The article shows that both roles – both the preachers and the celebrants of the celebratory/famous mass – were usually assigned by the rectors of the college to persons other than the priests of their own community. Based on the identification of these invited persons, the following conclusions are formulated: domestic Jesuits preached only exceptionally during the feasts of the Jesuit saints and if they did, it was more likely on the feast of St. Francis Xavier; the Jesuits most often entrusted the sermon to the priests from the circle of their own patron parishes, next in line were the Mendicant priests. The celebrants were most frequently the superiors from the Canonry of Nová Říše or deans from the nearby area. This way the celebrations followed the vision of the superiors of the college as the “subordinate” clergymen quite certainly preached according to the Jesuits’ ideas. In addition, the patrons verified their abilities and loyalty. Thanks to their authority, abbot and provost from the Canonry of Nová Říše undoubtedly contributed to the splendour of the whole event.

Keywords: Society of Jesus, House of the Third Probation in Telč, St. Francis Xavier, Jus patronatus (right of patronage)

Translated by Mgr. Tereza Kalousková

Mgr. Jarmila Hlaváčková, Ph.D.
Historický ústav AV ČR
Prosecká 809/76
190 00 Praha 9
Česká republika
e-mail: hlavackova.jarm@gmail.com